UNUA JARO. — N° 4. Unu Numero : 10 CENTIMOJ. DIMANĈO 30 JULIO 1905.

★ ESPERANTO ★

PROPAGANDA ĴURNALO POR LA LINGVO HELPA INTERNACIA

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRADO : S° Paul BERTHELOT
CÉRET (P.-O.) Francol.
Nenian manuskripton sendu al la Administranto.

REDAKTADO : S° Ch. LAMBERT
10, str. Berbisey, DIJON (Côte-d'Or), Francol.
Nenian administrajon sendu al la Redaktejo.

ABONOJ
24 numeroj sinsekvaj : 3 fr. por la tuta mondo.
10 abonoj je la sama adreso : 24 fr. nur en Franclando.

REKLAMO-ANONCOJ
Agento Ĝenerala : S° EMILE GASSE
51, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

La numero **5** *de* **Esperanto** *eliros DIMANĈO 6 AŬGUSTO.*

TUTMONDA LIGO ESPERANTISTA

PROJEKTOJ

PREZENTOTAJ AL LA KONGRESO

Letero kaj projekto de D^ro Zamenhof

(SEKVO)

Ne sole la libera disvolviĝado de nia afero, sed eĉ mia persona laborado por nia afero multe suferas de tio, ke ne ekzistas ia plej alta juĝantaro. Tre ofte oni petas min, ke mi donu *oficiale* novajn vortojn, regulojn k. t. p. ; mi tamen nenion povas fari, ĉar ĉiu simila paŝo de mia flanko estus arbitraĵo kaj elvokus grandan kaj ĝustan malkontentecon, senfinan disputadon kaj malpacon. Sed, se ekzistos ia plej alta institucio, elektita de la tuta esperantistaro, tiam miaj manoj estos liberigitaj, kaj ĉion kion mi trovos utila, mi povos kuraĝe proponi al la decido de tiu institucio, kaj ĉio, kion tiu institucio decidos, povos esti kuraĝe farita, kaj neniu havos la rajton protesti aŭ disputi.

Pro ĉiuj supre montritaj kaŭzoj, mi decidis proponi al la esperantistoj ke ili fine kreas al si ian institucion, kiu estos periode reelektata de la esperantistoj mem kaj *prezentos plej altan juĝantaron por ĉio*, kio koncernas nian aferon. Tiu ĉi institucio estos la « Centra Komitato » pri kiu mi parolos malsupre. Sed ĉar la « Centra Komitato » devas esti elektata de ĉiuj esperantistoj, tial estas necese ke la esperantistoj antaŭe unuiĝu kaj organiziĝu. Tian organizacion mi volas nun proponi sub la formo de « Tutmonda Ligo Esperantista ».

* * *

Malsupre mi donas la projektatan de mi regularon de la Ligo kaj mi petas ke ĉiuj esperantistoj volu bone pripensi kaj prijuĝi en siaj grupaj kunvenoj tiun ĉi regularon, ĉar en la Kongreso en Boulogne-sur-Mer mi intencas proponi tiun ĉi regularon al la voĉdonado de la kongresanoj. Nun mi volas nur fari la sekvantan rimarkon : intencante proponi al la Kongreso mian projekton, mi *tute ne deziras* ke mia projekto estu la sola en la Kongreso ; kontraŭe mi estos tre ĝoja se ankaŭ aliaj esperantistoj ellaborus projektojn de organizacio kaj prezentus ilin al la Kongreso por ke ni povu elekti. *Forte eraras* tiuj esperantistoj, kiuj pensas, ke ili faros al ni agrablaĵon se ili forprenos ĉiun alian projekton krom la mia, aŭ ke ili faros al mi malaĝrablaĵon se ili akceptas ian alian projekton anstataŭ la mia. Mi estas tre malbona organizisto kaj mi prenis sur min la ellaboron de organizacia projekto *nur tial*, ĉar mi timis ke aliaj, pli lertaj personoj tion ĉi ne faros. Se pro foresto de alia pli bona projekto oni decidos akcepti mian, tiam mi tute ne deziras, ke oni ĝin akceptu blinde kaj senkritike ; kontraŭe, ju pli oni kritikos kaj plibonigos mian projekton, des pli kontenta mi estos ; mi deziras nur ke la kritikado estu ne negativa, sed pozitiva, t. e. ke la kritikantoj ne limigu sin per simpla sencela mallaŭdado, sed ke anstataŭ ĉio malbona ili proponu ion *pli bonan* precizan kaj facile akcepteblan per voĉdonado ; tiam ni povos esperi ke la prijuĝado de la afero en la Kongreso donos al ni efektive ian bonan kaj fortikan organizacion esperantistan.

La ĉefa ideo de mia tuta regularo estas : « Ni devas havi Centran Komitaton kiu estos elektata de la esperantistoj mem kaj tenos en siaj manoj la tutan sorton de nia afero. » Ciuj aliaj paragrafoj de mia Regularo estas nur provizoraj kaj tre facile povos esti ŝanĝitaj, elĵetitaj aŭ alplenigitaj per la decidoj de la Centra Komitato mem. Sekve kvankam mi mem konfesas ke mia proponata Regularo estas ne perfekta, tamen la esperantistoj tute ne devas timi, ke akceptante ĝin (se aliaj personoj ne proponas ion pli bonan) oni ricevos ian danĝeron : ĉar nia Regularo donas al la Centra Komitato *plenan liberecon*, tial ĉio, kio en mia Regularo montriĝos nebona povos tre facile kaj en ĉiu tempo esti ŝanĝita, elĵetita aŭ alplenigita. Ciuj paragrafoj de mia Regularo, se ili en la nuna aŭ ia ŝanĝita formo estos akceptitaj de la Kongreso, devos nur servi kiel *provizora gvido* por la Centra Komitato ĝis tiu tempo, kiam la Komitato mem ellaboros al si gvidon kaj regularon pli bonan.

* * *

Mi estas konvinkita ke la Centra Komitato elektita inter la plej seriozaj, kompetentaj kaj sindonaj esperantistoj faros nenian facilaniman kaj ne sufiĉe pripensitan paŝon, kiu povus malutili al nia afero. Sed ĉar la komitatanoj estos nur homoj kaj povos erari, tial por eviti ĉiun danĝeron, mi aranĝis la regularon tiamaniere ke super la decidoj de la Centra Komitato ekzistos ankoraŭ ĉiujara Kongreso kiu en okazo de bezono havos la rajton neniigi la decidojn de la Komitato, se tiuj ĉi decidoj montriĝos danĝeraj ; ĉiu esperantisto sekve havos ĉiam la plenan eblon frutempe agitadi kaj averti la esperantistaron kontraŭ ĉiu decido de la Komitato, kiu ŝajnos al li danĝera, kaj li povos havi la certecon, ke se lia opinio estas efektive ĝusta, ĝi certe venkos.

Mi havis la intencon antaŭ la publikigo dissendi mian projekton al kelkaj plej gravaj esperantistoj, por konsiliĝi kun ili (al kelkaj el ili mi eĉ promesis tion siatempe) ; sed ĉar mi timis, ke tio ĉi tro malfruigus la publikigon de la projekto, kaj ĉar mi publikigas nur ne mian *decidon*, sed nur mian *intencon*, kiun mi ĝis la Kongreso povas ja ankoraŭ ŝanĝi, se la diritaj personoj montros al mi iajn gravajn erarojn en mia projekto, tial mi decidis ne perdi nun tempon por tro longa korespondado kun *apartaj* personoj, rezervante al mi tamen la rajton fari ankoraŭ en mia projekto diversajn ŝanĝojn, se tio ĉi montriĝos necesa.

ZAMENHOF.

I

PROJÉKTO DE REGULARO

1. — La Tutmonda Ligo Esperantista havas la celon disvastigadi en la mondo la uzadon de la lingvo internacia « Esperanto » kaj solvadi ĉiujn dubojn, kiuj povas aperi pri diversaj punktoj de la lingvo kaj pri la manieroj de ĝia disvastigado. La Ligo estas la plej alta kaj decidanta aŭtoritato en ĉiuj aferoj koncernantaj la lingvon Esperanto, kaj ĉiuj decidoj de la Ligo estas devigaj por ĉiuj esperantistoj egale, ne esceptante ankaŭ la aŭtoron de la lingvo Esperanto.

2. — Membro de la Ligo estas ĉiu persono kiu abonas la « Centran Organon de Esperanto » eldonatan de la Ligo. La Centra Organo eliradas sub la redakcio de la sekretario de la Ligo unu fojon en monato en amplekso ne konstanta, depende de la kolektiĝanta kvanto da oficiala materialo. Gia kosto estas 3 frankoj por jaro kaj la tuta mona profito de tiu ĉi organo apartenas al la kaso de la Ligo. La adresoj de ĉiuj membroj de la Ligo estas presataj en la Centra Organo.

Rimarko. — Atingado de membreco de la Ligo per simpla abonado de la Centra Organo estas aranĝita kun tiu celo, ke la apartenado al la Ligo ne estu malhelpata de la leĝoj de tiu aŭ alia lando.

3. — Ĉiu membro, kiu deziras partopreni aktive en la aferoj de la Ligo devas aliĝi al ia Grupo Esperantista, ĉar rajton de voĉo havas ne apartaj personoj, sed nur la grupoj. Rajton de voĉo en la aferoj de la Ligo havas ĉiu grupo esperantista, kiu enhavas en si ne malpli ol 10 membrojn de la Ligo. Ciu grupo havas tiom da voĉoj, kiom da dekoj da membroj de la Ligo ĝi posedas.

4. — La ligo estas regata de « Centra Komitato », kiu estas ĉiujare elektata en la Kongresoj esperantistaj en la sekvanta maniero : lando, en kiu ĉiuj grupoj esperantistaj estas ligitaj inter si en formo de komuna landa societo, konsistanta el ne malpli ol 100 ligorajtaj membroj elektas en sia antaŭkongresa komuna kunveno reprezentantojn po unu persono por ĉiu plena cento de siaj ligorajtaj membroj kaj prezentas la nomojn de tiuj elektitoj al la Kongreso, kiu akceptas ilin (se ne aperas gravaj protestoj) kiel membrojn de la Centra Komitato por la venonta jaro kaj publikigas iliajn nomojn kaj adresojn en la plej proksima numero de la Centra Organo. Landoj, kiuj ne havas propran landan organizacion esperantistan, aŭ havas organizacion kies nombro da ligorajtaj membroj estas malpli ol 100, ligiĝas inter si en la Kongreso kaj per komuna interkonsentiĝo de siaj delegitoj ili elektas po un reprezentanto por ĉiu plena cento da siaj kunekalkulitaj ligorajtaj membroj. La nombro de la membroj de la Centra Komitato devas esti 25 ; tial se la nombro da elektitaj reprezentantoj estas malpli ol 25, la kongreso alelektas la mankantan nombron, kaj se la nombro da elektitaj reprezentantoj estas pli ol 25, tiam la reprezentantoj mem per voĉdonado elektas inter si 25 personojn por la Komitato. Tuj post sia formiĝo la Centra Komitato elektas al si mem prezidanton en la persono de unu el siaj membroj, kaj tiu ĉi persono fariĝas prezidanto de la Ligo.

5. — Unu fojon en ĉiu jaro estas farata Internacia Kongreso Esperantista, kies loko kaj tempo estas decidata en la antaŭirinta Kongreso. Ciu ligorajta grupo esperantista sendas al la Kongreso siajn delegitojn, kiuj devas havi la aĝon de ne malpli ol 21 jaroj kaj prezenti al la organizantoj de la Kongreso rajtigan leteron subskribitan de ĉiuj personoj, kiuj ilin rajtigis. Ciu grupo esperantista havas la rajton sendi al la Kongreso po unu delegito por ĉiu plena deko de siaj membroj kiuj pagis por tiu ĉi jaro sian kotizaĵon al la Ligo kaj estas publikigitaj en la Centra Organo. Grupoj, kiuj ne povas sendi al la Kongreso sian delegiton, povas transdoni siajn voĉojn al ia alia esperantisto, kiu veturas al la Kongreso.

6. — La Centra Komitato estas la plena mastro kaj plej alta juĝantaro en ĉiuj demandoj koncernantaj la taskon de la Tutmonda Ligo Esperantista. Ciuj decidoj de la Centra Komitato estas farataj en la sekvanta maniero : se iu membro de la Ligo deziras akiri por io la decidon de la Centra Komitato, li turnas sin al sia grupo, kaj se tiu ĉi lasta aprobas lian proponon, ĝi dissendas ĝin al ĉiuj membroj de la Centra Komitato kune kun poŝta marko por respondo. Sur la ricevita propono ĉiu membro de la Komitato skribas sian opinion per « jes » aŭ « ne » kaj resendas la respondon al la esperantista grupo. Se pli ol duono de la membroj de la Komitato respondis per « jes » tiam la grupo farinta la proponon, sendas ĝin kune kun la subskriboj de la membroj de la Komitato al la sekretario de la Ligo, kaj tiu ĉi publikigas la enhavon de la propono en la plej proksima numero de la Centra Organo kiel « decidon de la Centra Komitato. »

7. — Ĉiuj decidoj de la Centra Komitato havas en la komenco nur signifon *provizoran*. En la plej proksima Kongreso ĉiuj decidoj de la Komitato faritaj en la daŭro de la pasinta jaro, estas prezentataj al la voĉdonado de ĉiuj delegitoj de la grupoj esperantistaj ; kaj nur tiam kiam la delegitoj per plimulto da voĉoj akceptas la decidon, ĝi ricevas jam definitivan sankcion, kiel « decido de la Ligo ». Por ke ĉiuj delegitoj, partoprenantaj en la Kongreso, havu la eblon bone prijuĝi en siaj grupoj ĉiun proponon, decidotan en la Kongreso, oni voĉdonas en la Kongreso nur pri tiuj decidoj de la Centra Komitato, kiuj estis publikigitaj en la Centra Organo ne malpli ol 3 monatojn antaŭ la komenco de la Kongreso.

8. — La Centra Komitato okupas sin nur je tiaj demandoj, kiuj ne povas esti solvataj de la specialaj komitatoj, ekzemple : ŝanĝoj en la Regularo de la Ligo, demandoj pli plibonigoj en la lingvo, plendoj de apartaj grupoj kontraŭ ia ago de tiu aŭ alia speciala komitato k. t. p. Sed je la kurantaj, *konstantaj* aferoj de la Ligo okupas sin komitatoj *specialaj*, kiuj kondukas siajn aferojn tute memstare (se la Centra Komitato ne donas al ili specialajn instrukciojn) kaj nur ĉiujare prezentas al la Kongreso siajn raportojn, petante ilian aprobon de la Kongreso. La specialaj komitatoj estas : Komitato de Agado, Komitato de lo Lingvo, Komitato de Kongresoj, Komitata de Cenzuristoj, Komitato de Ekzamenistoj.

9. — La Komitato de Agado okupas sin je la praktika plenumado de ĉiuj decidoj de la Ligo kaj je la kondukado de ĉiuj kurantaj praktikaj aferoj de la Ligo. La prezidanto kaj vicprezidanto de la Komitato de Agado estas nomataj sekretario kaj vicsekretario de la Ligo. Ciuj membroj de la Komitato de Agado devas loĝi en unu urbo. La Komitato de Agado eldonadas la Centran Organon de la Ligo kaj administras la kason de la Ligo.

10. — La Komitato de Agado jam de si mem aranĝas kaj konstante kontrolas diversajn *sekciojn* por diversaj funkcioj, ekzemple :

a) *Sekcion de Propagando* kie koncentriĝados el la tuta mondo diversaj projektoj de propagandaj rimedoj kaj ilia pripensado, prijuĝado kaj plenumado kun interkonsento kaj helpo de ĉiuj grupoj esperantistaj ;

b) *Sekcion de Informoj* al kiu ĉiuj grupoj esperantistaj sin turnados kun sendado kaj petado de diversaj informoj ;

c) *Sekcion de Librovendado* kie estos la centra vendejo por ĉiuj verkoj esperantistaj kaj abonejo por ĉiuj gazetoj esperantistaj ; tiu ĉi sekcio numerados kaj katalogados ĉiujn aperantajn verkojn en aŭ pri Esperanto. k. t. p.

Rimarko. — La sekcioj de la Komitato de Agado devas alportadi al la diversaj landaj societoj esperantistaj nur *helpon*, sed severe evitadi ĉian *konkuradon* kun ili.

11. — La membroj de ĉiuj aliaj specialaj Komitatoj povas loĝi en malsamaj urboj. Ili estas elektataj en la sekvanta maniero : ĉiujn membrojn por la unua jaro elektas la aŭtoro de Esperanto ; en ĉiu sekvanta jaro ĉiu Komitato mem eligas 1/3 de siaj membroj (reelekteble) kaj anstataŭigas ilin per aliaj, per voĉdonado, aranĝita du monatojn antaŭ la Kongreso, de la komitata prezidanto, kiu sendas al ĉiu membro la nomaron de ĉiuj personoj kiuj esprimis al li la deziron eniri en la Komitaton. La rezultato de la voĉdonado estas prezentata por aprobo al la Kongreso.

12. — La Komitato de la Lingvo okupas sin je la solvado de ĉiuj duboj, kiuj aperas pri la ĝusta senco de tiu aŭ alia vorto, pri la uzado de tiu aŭ alia esprimo en Esperanto aŭ pri la akceptebleco de tiu aŭ alia vorto nova (kiun la Komitato sen decido de la Ligo povas tamen nur rekomendi, sed ne oficialigi). La Komitato havas la rajton decidi nur pri punktoj « dubaj », sed ne fari ian « ŝanĝon » en la lingvo (la rajton fari ŝanĝojn, se tiaj montriĝus efektive « necesaj », havas nur la Kongreso, post antaŭa decido de la Centra Komitato kaj post 3-monata publikiteco de tiu decido laŭ la paragrafo 7). La Komitato de la Lingvo konsistas el 15 personoj, kiuj devas posedi bone la lingvon Esperanto. Ciu esperantisto, kiu havas ian dubon pri vorto aŭ regulo, prezentas demandon pri ĝi al sia grupo ; se la grupo ne povas doni respondon kaj se ĝi trovas la demandon sufiĉe grava, ĝi sendas ĝin (kun pagita respondo) al ĉiuj 15 membroj de la Komitato de la Lingvo kaj la ricevitajn respondojn ĝi transsendas al la prezidanto de la Komitato kun la peto, ke li publikigu la decidon de la plimulto en la Centra Organo de la Ligo. En okazo de tro granda diferenco de opinioj, kiu faras la decidon ne ebla, la prezidanto de la Komitato denove proponas la demandon (kune kun la ricevitaj opinioj) al la voĉdonado de la membroj kaj se ankaŭ tiam la voĉoj estas tro malsamaj, tiam decidas la voĉo de la prezidanto.

13. — La komitato de Kongresoj zorgas pri la regula kaj sukcesa aranĝado de la ĉiujaraj internaciaj Kongresoj esperantistaj. Gi konsistas el 2 partoj :

a) parto *konstanta*, elektota de nun ;

b) parto *okaza*, kiu estas ĉiujare la grupo esperantista en tiu urbo, kie devas en tiu jaro havi lokon la Kongreso. Por ke la aranĝado de la Kongresoj ne trovadu sin ĉiufoje en manoj novaj kaj tute ne spertaj, ĉiuj rimarkoj, konsiloj kaj helpoj por la Kongresoj devas ĉiam esti direktataj al la *konstanta prezidanto* de la Komitato, kaj tiu ĉi lasta jam transsendas ĉion al la parto okaza, t. e. al la organizantoj de la Kongreso en tiu jaro.

14. — La Komitato de Cenzuristoj zorgas pri la pureco de la lingvo en la eldonatoj verkoj esperantaj, por doni al la lernantoj de Esperanto garantion kontraŭ la uzado de malbonaj libroj, kiuj instruas tute eraran lingvon kaj enkondukas grandan kaj nerebonigeblan konfuzon en la aferon de Esperanto. La Komitato konsistas el 25 personoj, kiuj posedas bone la lingvon Esperanto. Ciu aŭtoro, kiu deziras ke lia verko havu oficialan aprobon, devas peni, ke la manuskripto de la verko estu legita kaj aprobita de ne malpli ol 2 membroj de la Komitato de Cenzuristoj. Tiam li havas la rajton presigi sur sia verko la aprobon de la Ligo, tamen kun la nepra publikigo de la nomoj de tiuj cenzuristoj, kiuj aprobis la verkon.

Rimarko. — Ĉar la aprobado de la Ligo ĉesigos la ĝisnunan aprobadon de L. Zamenhof kaj tio ĉi povus nejuste kaŭzi perdojn al la firmo Hachette kaj K^io kaj ĝiaj diverslandaj reprezentantoj kiuj, havante de L. Zamenhof promeson de rekomendado, elspezis jam multe da mono por progresigado de la Afero Esperanta, tial la Ligo havas la rajton aranĝi cenzuradon kaj aprobadon nur en tiu okazo, se ĝi antaŭe interkonsentas pri tio ĉi kun la firmo Hachette kaj K^io kaj ĝiaj reprezentantoj kaj se la diritaj firmoj, ricevinte de la Ligo ian privilegion, liberigos la aŭtoron de la lingvo de lia promeso korektadi kaj aprobadi la verkojn, kiujn ili eldonas.

15. — La Komitato de Ekzamenistoj okupas sin je ekzamenado de personoj, kiuj deziras ricevi oficialan certigon, ke ili posedas bone la lingvon Esperanto. La Komitato konsistas el 25 personoj, kiuj posedas bone la lingvon Esperanto. Ciu, kiu deziras ricevi diplomon, devas traduki en Esperanto ian verkon, enhavantan de 10.000 ĝis 15.000 vortoj, aldoni la certigon per vorto de honoro, ke li faris la tradukon tute memstare, sen ies helpo aŭ korekto, kaj prezenti ĉion al 2 membroj de la Komitato de Ekzamenistoj. Se la ekzamenistoj subskribas sub la tradukita verko, ke ili trovis ĝin « senerara sed ne perfekte bonstila », tiam la kandidato sendas la tradukon kaj la certigon al la prezidanto de la Komitato kaj ricevas de li « Diplomon Esperantan de la dua grado. » Se la ekzamenistoj subskribis, ke la tradukos estas « senerara kaj perfekte bonstila, » tiam la ekzamenito ricevas « Diplomon Esperantan de la unua grado ». Sur ĉiu diplomo estas subskribitaj la prezidanto de la Komitato de Cenzuristoj kaj la 2 ekzamenistoj. Por la diplomo la kandidato pagas al la prezidanto de la Komitato 10 frankojn, kaj la prezidanto transdonas tiun ĉi sumon en la kason de la ligo. La nomoj de la diplomitoj estas presataj en la Centra Organo.

16. — En la nuna Regularo, la Ligo havas la rajton faradi ĉiajn necesajn ŝanĝojn, elĵetojn, aŭ aldonojn aŭ eĉ anstataŭigi la tutan Regularon per ia alia per decidoj de la Centra Komitato sankciitaj de la Kongreso konforme al la paragrafo 7 de tiu ĉi Regularo.

(daŭros)

DIVERSAĴOJ

La Kongreso

Sabaton 6^an de Aùgusto, *je la oka vespere,* ĉe la Urba Teatro, solena malfermo de la kongreso, antaù la urbestraro, la komerca magistrato kaj reprezentantoj de la Franca turista klubo. — Oficialaj paroladoj. — Koncerto.

Lasthore ni ekscias ke diversaj esperantanoj intencas elvoki malpacon en la kongreso pro monaj kaj komercaj demandoj. Ni estas certaj ke la kongreso ne lasos sin maltrankviligi per tiaj demandoj kaj scios per sia energia starado devigi ĉiun al la respekto meritita de nia glora majstro ZAMENHOF.

Nenia aludo, nenia hipokrito, nenia kalumnio povos kredigi al ni ke la homo, kiu, kreinte l'aferon kaj subteninte ĝin dum tiom da tempo por siaj propraj rimedoj kaj energio, donis al la mondon tian modelon de genia prudento kaj saĝo, subite pro neindaj profitoj volus nin konduki al pereo nun, li sama kiu nin kondukis dum dek ok jaroj al la venko !

Ekskurso de Esperantistoj en Joigny

La grupanoj de Auxerre kun tiuj de Sens faris eksurson en Joigny la dimanĉon 2^an de Julio. Ni estis sume 40 (12 ge-Auxerre-anoj, inter kiuj la afabla Prezidanto Cestre. Oni alvenis preskaù samtempe ĉirkaù la 11^a. Niaj grupanoj profitis la subarban atendadeton por prezenti al sia kortuŝata profesoro (mi mem !) multe tro belan donacon. Oni konatiĝis, gajege kunmanĝis en belega ĉambrego de l'Hotelo de la Poŝto. Oni ludis fortepiane kaj violonare la belan Valson *Esperanto* de De Ménil, kantis *Almozpeton* de De Ménil ankaù, kaj ludis kaj kantis aliajojn neesperantistajn, kaj promenis tra l'bela monta urbeto, kaj sur herbejo apud larĝa rivero Yonne rondedancis, kaj malfruigis Auxerre-anojn, kiuj volis forveturi tro frue, fine samtempe revenis stacidomen, sekvante la violonistan junularon antaùe ludantan. Joigny ne povas plu nescii la verdan stelon.

R. DESHAYS.

Pri nia ĵurnalo

« Ni ĵus ricevis unuan numeron de nova gazeto *Esperanto*... Ni aparte ŝatas krom la interesa enhavo, la rimarkindan bonan stilon de la unua numero. »

(Germana Esperantisto).

Praùlo de Esperanto

En XI^a jarcento de l'Hegiro, lingvo universala estis kreata sub nomo *Balajbalan* de Araba sheiko Mohij-ed-Din. Kiu povos doni informajojn pri ĝi ?

Estus bone memorigi pri tio en propagando al Arabuloj.

Bruoj

Parolas homo, papago, sturno...
Krias, kantas, fajfas homo kaj birdoj ;
Pepas birdetoj ;
Blekas kvarpieduloj ;
Bojas hundo, ĉakalo ;
Miaŭas kato ;
Zumas insektoj ;
Siblas serpento, sago, ardanta fero en akvo ;
Muĝas maro, vento, huragano ;
Murmuretas riveretoj, kolomboj, katoj, folioj ;
Grincas pordoj, ferajoj, dentoj ;
Balbutas infano, timegemulo ;
Ronkas netolerebla sinjoro ;
Babilas virinoj, kaj aliaj.
Enfine
Silentas...

l'Aùtoro.

Avizo

Nia sindonema samideano S^ro Narat de Auxonne petas nin publikigi lian adreson dum la libertempo (aùgusto kaj septembro). Jen ĝi estas :

S^ro A. Narat, rue JJ. Collenot, Semur (Côte-d'Or-Francujo).

¡ LA CENTA !

Kvankam oni aĉetas « *Esperanto* » precipe po numero, kelkaj samideanoj deziris aboni la gazeton. Baldaù ni ricevos la *centan* abonpagon : kiu estos tiu amiko ? Ni ne scias, kaj li mem ne povas tion antaùvidi. Kiam presiĝas tiu jurnalo ni ne jam konas lin, sed ni scios lian nomon antaù la fino de la semajno, ĉar ni ricevas ĉiutage abonojn. Nu ! ni numerigas zorge ilin, laù la ordo de ricevo kaj, al tiu kiu ricevos la n^on 100, ne nur ni resendos la abonpagon, sed ni faros beletan donacon esperantistan.

Kiu estos **La Centa** ?

Erareto

En nia lasta numero, kol. 3 en artikolo *Ekskurso en Saint-Germain-en-Laye*, la kompostisto iom miksis la nomojn de la ĉeestantaj prezidantoj. Oni volu legi :

« La apudaj parizaj grupoj partoprenas : S^ro Joannis, profesoro ĉe Sorbonne, prezidanto de l'grupo Versailles ; D^ro Hugo Schweitzer, prezidanto de l'Grupo Provins ; S^ro Devoucoux, prez. de l'Grupo de l'ĉarentona Kantono ; S^ro Corret, sekretario de l'grupo Versailles. »

Kaj volu nin pardoni la anoj de l'Charentona grupo, kiun ni neintence senigis de ilia simpatia estro.

« LA MARSEILLAISE »

En *Lingvo Internacia* de 15^a de Junio, D^o Zamenhof skribis :

« Estus bone ke la esperantistoj scios parkere la tradukon esperantistan de la franca nacia himno ke la esperantistoj, gastitoj de Francujo, kantos sendube en la Bulonja Kongreso. »

Respondante al tiu deziro ni publikigas ĉisube la tradukon de *La Marseillaise* faritan de anglo, S^o Ben Elmy. Gi estas kantita je l'honoro de Francujo, dum vizito de grupo de anglaj esperantistoj al illaj samideanoj de Havro, la lastan jaron.

I

Alvenu, ho patrujinfanoj !
Nun estas nia glora tag' ;
Jen, kontraŭ ni de la tiranoj
Leviĝas sangminaca flag' : *(bis)*
Ĉu aŭdas vi en la kamparo
Kruelajn bruojn de soldat' ?
Li portas morton sen kompat'
Al la edzin' kaj junularo.

Rekanto.

Landanoj, armu vin !
Batalu en kombin' !
Ni marŝu, ke l'malpura sang'
Fluadu ĝis la fin' !

II

Do kion volas sklavamaso,
La perfiduloj kaj la reĝ' ?
Por kiu tiom da frakaso,
La feraj ĉenoj, fera leĝ' ? *(bis)*
Al vi, ho Francoj, l'insulteco
Asignas tiun, ah kia pli
Meditas ke deviĝu vi
Eĉ al antikva la sklaveco !

Rekanto.

Landanoj, armu vin ! kc.

III

Tiranoj, tremu, perfidantoj,
De l'homo kaj parti degrad' !
Post provoj patromortigantaj,
Vin sekvos honto kaj punad' ! *(bis)*
Ni ĉiuj volas vin batali ;
Se falos iu per la mort',
Francujo kontraŭ lia sort'
Alian naskos rebatali.

Rekanto.

Landanoj, armu vin ! kc.

IV

Patruja Amo, sankta, pia,
Konduku nin, kun venĝa man'
Ha Libereco, kara nia,
Klopodu kontraŭ la tiran' ! *(bis)*
Alflugu Venko kun favoro
Al nia helpo sub standard' ;
Kaj estu tie en rigard',
Triumfo ĝia, nia gloro !

Rekanto.

Landanoj, armu vin ! kc.

Trad. BEN ELMY.

LINGVAJ KLARIGOJ

de D^o ZAMENHOF

Elparolado de ŭ kaj j.

Pri la literoj *u* kaj *ŭ*, *i* kaj *j*. — Kelkaj amikoj ne tre bone komprenas kaj ne regule uzas la literojn *u*, *ŭ*, *i* kaj *j*. Laŭ ilia opinio (esprimita eĉ en kelkaj lernolibroj) la literoj *u* kaj *i* kune kun antaŭirantaj vokaloj farus « duoblan vokalon » ; ili sekve elparolas *au* kiel *aŭ*, *ei* kiel *ej*, ktp. Tio ĉi estas *eraro*. En nia lingvo ne ekzistas duoblaj vokaloj, sed ĉiu litero estas elparolata ĉiam egale kaj ĉiam aparte. Sekve oni devas legi « ba-lá-u, tra-ú-lo, tro-ú-zi, de-í-ri, kré-i, hero-í-no » *kaj ne* « bá-laŭ, tráŭ-lo, tróŭ-zi, déj-ri, kréj, herój-no » kiel faras multaj germanoj, havantaj tiun ĉi kutimon en sia lingvo. La literoj *u* kaj *i* devas ĉiam esti elparolataj klare kaj aparte, kiel ĉiu alia litero.

Sed ekster *u* kaj *i* en nia lingvo ekzistas ankoraŭ la literoj *ŭ* kaj *j*, kies elparolado estas simila al la elparolado de *u* kaj *i*, sed pli mallonga kaj ne prezentanta silabon (kiel konsonanto) ; se ili staras post vokalo, ili estas elparolataj kun ĝi en unu silabo kaj tial faras *impreson* de duobla vokalo. La literoj *ŭ* kaj *j* ĉiam ankaŭ estas elparolataj aparte, sed ili ĉiam estas *konsonantoj*, tute egale ĉu ili staras antaŭ vokalo aŭ post vokalo. Sekve oni devas legi : « ja-ro, jus-ta, krajo-no, fráŭ-lo, Eŭ-ro-po, fój-no, páj-lo, *kaj ne* « i-a-ro, i-us-ta, kra-i-o-no, fra-ú-lo, E-u-ro-po, fo-í-no, pa-í-lo ». Se ni la germanajn vortojn : *Saite*, *Traube* volus okribi per ortografio Esperanta, ni devus skribi : *Zajte*, *Traŭbe*. La vorto *laŭta*, ekzemple, estas dusilaba kaj ne trisilaba, sed ne pro la kaŭzo ke *aŭ* estas kvazaŭ duobla vokalo, sed nur ĉar ŭ estas konsonanto (dum *ŭ* estas vokalo).

El *Esperantisto*. Januaro 1893.

Rim. — Konsekvenco de tio estas ke la nomoj de la literoj **u** kaj **i** estas *u* kaj *i* dum la nomoj de la literoj **ŭ** kaj **j** estas *ŭo* kaj *jo*, laŭ la regulo de aliaj konsonantoj.

La Artikolo

Se vi ne scias, kiam vi devas uzi la formon *la* kaj *l'*, uzu ĉiam pli bone la formon *la*. La formon *l'* mi uzas ordinare nur post prepozicioj, kiuj finiĝas per vokalo (ekzemple *de*, *je*, *tra*, k. c.) en ĉiaj aliaj okazoj mi uzas ordinare la plenan formon *la*, ĉar alie la senco povus fariĝi ne klara, eĉ la sono ne agrabla.

El *Esperantisto*. Decembro 1889.

Ofte vi ripetas pri la maloportuneco de la artikolo *la*. Sed la artikolo estas ja vorto tute aparta kaj sur la konstruon de la frazoj ĝi havas nenian influon ; tial se vi volas, vi povas tute ĝin ne uzadi, almenaù ĝis la tempo kiam vi tute bone scios ĝian signifon.

El *Esperantisto*. Februaro 1890.

PRI LA VORTARETO

Mi ricevis multegon da leteroj pri tiu unua provo de leksikono esperanto-esperanta. Mi dankas fervore ĉiujn kiuj bonvolis sendi al mi siajn konsilojn kaj rimarkojn. Mi ne povas enpresi ĉiujn, sed estu certaj, karaj kunlaborantoj, ke mi ilin plene utiligos en la libro kies tio ĉi estas nur antaùlaboro.

Jen unu el tiuj leteroj :

Tre Estimata Sinjoro,

Permesu al mi kelkajn rimarketojn pri via bona kaj utilega *Vortareto Esperanto-Esperanta*.

1^e *abato*. La Francoj prenis la malbonan kutimon nomi abatoj la personojn kiuj apartenas al la Katolika Eklezio. Tio estas bedaùrinda konfuzajo. Ili devus diri *kleriko* (latine *clericus*) ; tiu vorto estas en la Esperanto-Germana Vortaro.

2^e *abomeni* : la abomeno kaùzas ke ni celas forigi de ni tion, kion ni abomenas ; la malamo igas nin kontraùbatali la malamaton.

3^e *abrupta*, vertikala, kruta esprimas preskaù la saman objektivajon sed laù diversa subjektiva vidopunkto. Vertikala estas ĉio, kio estas malhorizontala ; tiu vorto estas nure objektiva. En krutajo ni rimarkas la deklivon. Abrupta ŝajnas loko, kiam la ebenajo supra estas kvazaùe subite *rompita* kaj defalanta krute kaj preskaù vertikale.

4^e *alsolvi* : purigi (aldonu : de la kulpigo).

5^e *advokato*. L'advokato diferencas de l'aferisto, ĉar l'advokato estas difinita precipe por paroli antaù juĝistaro aù juĝantaro.

6^e *akcepti*. La verbo *ricevi* montras ke oni alprenas tion, kio alvenas, estas donita, proponita, k. t. p. Sed *akcepti* montras la manieron de la ricevo, la spiritan staton de l'ricevanto ; ordinare *akcepti* havas favoran sencon.

7^e *akompani*. Kiam du personoj kuniras, la akompanato estas kvazaùe ĉefo de la kunirantoj, la akompananto estas male la malĉefo.

Pardonu al mi tiujn rimarketojn, kiuj pruvas nur kiom multe mi ŝatas vian akuratan kaj sciencoplenan verkon,

Kore via,

C. H.

Hodiaù manko de loko malpermesas daùrigon de la vortaro, sed ĝi regule aperos post la Kongreso.

P. BERTHELOT.

LETERFAKETO

Al Kelkaj. — Nenian rabaton ni faras sur la elvenditaj numeroj, t. e. tiuj kiuj eliris antaù la laste eldonita. De nun, la nro *unua* estas aĉetebla nur po 25 centimoj.

S^o *X, el Grenoblo.* — Tri gazetoj samtempe prenis tiun nomon *Esperanto*, hungara, rusa kaj franca. Jam antaùe hispana havis tiun saman. Sed ni kredas ke tio alportos nenian embarason, se oni zorgas diri : *Esperanto ruslingva*, kc. parolante pri tiuj gazetoj.

Nîmes. — S^o Allot, 22, rue de Turenne deziras rilatiĝi kun geesperantistoj en Nimes, en celo fondi grupon.

SPRITAĴETOJ

Teorio kaj praktiko.

Arturo. — Mi povas elekti inter malriĉa junulino, kiun mi amas, kaj riĉa vidvino, kiun mi ne amas. Kion vi al mi konsilas, Frederiko ?

Frederiko. — L' amo estas la salo de l' vivo. Sen ĝi, ĉio estas vanta. L'amo faras malriĉecon riĉeco, penadon ĝuado, teron ĉielo,

Arturo. — Sufiĉe ! sufiĉe ! Mi edziĝos je la malriĉulino, kiun mi amas.

Frederiko. — Bonege !.. Ha ! laùokaze, diru do al mi la adreson de la riĉa vidvino, kiun vi ne amas.

BIBLIOGRAFIO

Kongresa Libro, de S^o Paul Boulet. — Tiu ĉi bela gvidlibro por la kongresontoj enhavas, en 170 paĝoj, ĉion necesan al la turisto Esperantista en Boulogne-sur-Mer. Unue belega portreto de nia kara majstro (malfelice preseraro estas precize sub la portreto : naskiĝita anstataù naskiĝinta). Jen venas la versajojn tiel poetajn de Zamenhof, *L'Espero*, *La Vojo* kaj *Al la Fratoj*, en kiuj li « klare signifis nian esperon, niaj vojon kaj nian fratecon » poste tre plena gvidlibro de la urbo, tre bele ilustrita, ĉiuj necesaj informoj, tanfoj, tabelo de mono, kc.

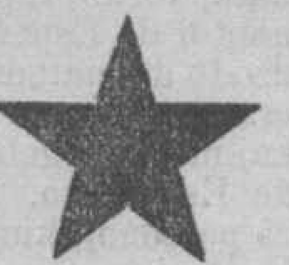
Tre plena frazlibro finas la verkon kiu prezentas ion nenian ĝis nun faritan en nia lingvo.

Komplimentoj al l'aùtoro.

PREMIÈRE ANNÉE. — N° 4. Le Numéro : 10 CENTIMES. DIMANCHE 30 JUILLET 1905.

ESPERANTO

JOURNAL DE PROPAGANDE POUR LA LANGUE AUXILIAIRE INTERNATIONALE

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRATION : M. Paul BERTHELOT, CÉRET (Pyr.-Or.) France.

N'envoyer aucun manuscrit à l'Administration.

RÉDACTION : M. Ch. LAMBERT, 10, rue Berbisey, DIJON (Côte-d'Or).

N'envoyer à la Rédaction rien de relatif à l'Administration.

ABONNEMENTS

24 numéros consécutifs, 3 fr. pour le monde entier.
10 abonnements à la même adresse : 24 fr.

PUBLICITÉ-ANNONCES

Agent Général : M. EMILE GASSE
71, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

Le numéro **5** *de* **Esperanto** *paraîtra*
DIMANCHE 6 AOUT

LE RAPPORT

De M. ALBIN ROZET

M. Rozet n'aime pas l'esperanto. C'est son droit. Mais il en parle avec une désinvolture et une ironie qui n'étaient peut-être pas de mise.

« L'allemand *tag* fait *tago*, dit-il, et devient sous ce déguisement néo-latin, méconnaissable aux compatriotes même de Gœthe et de Schiller (1). » Voilà qui est spirituel, n'est-ce pas? Assurément, si j'espérantisais son nom en *Rozeto*, M. Rozet ne comprendrait pas que je parle de lui.

Très spirituelle aussi la trouvaille de «l'irrésistible esperanto en dix leçons.» Eh bien! oui, *l'Esperanto en dix leçons* existe, et aussi ses traductions ou adaptations : *Esperanto in dieci lezioni, Het Esperanto in tien lessen, Vollæstndiges Lehrbuch der Esperanto-Sprache*, et tant d'autres. Cet ouvrage a instruit des dizaines de milliers d'espérantistes, et je me plais à rendre ici un hommage très sincère à ses auteurs : leur œuvre aura été, pour l'extension de l'espéranto, d'une importance capitale.

Mais laissons ces bagatelles de la porte, et entrons dans le vif du sujet. Ne parlons même pas d'une double erreur sur le bolak : son auteur ne s'est jamais donné le titre de docteur et, après trois ans seulement de gestation, il a mis au jour sa langue en 1899, c'est-à-dire *douze ans après* la naissance de l'esperanto. Le bolak n'est donc pas l'aîné de l'esperanto, quoi qu'en dise M. Rozet.

M. Rozet avait entre les mains toutes les pièces que M. Capé avait envoyées à la commission.

Il devait savoir par conséquent qu'il n'avait pas à examiner une pétition en faveur de l'esperanto, mais une lettre d'explications, avec documents à l'appui, provoquée par une pétition hostile. Son devoir était donc de la joindre au dossier de la dame espérantophobe (2) et non de l'étudier séparément.

Il devait savoir qu'il existe une *Délégation* pour le choix d'une langue internationale, qui soumettra les résultats de son enquête non aux Chambres, ce qui serait en effet assez déplacé, malgré leur compétence universelle, mais au Congrès international des Académies.

Il devait savoir que l'esperanto se parle dans les visites si fréquentes entre espérantistes de nationalités différentes, qu'il s'est parlé par exemple l'an dernier au Congrès préliminaire de Calais-Douvres, qu'il se parlera au grand Congrès de Boulogne.

Il devait savoir que l'Algérie n'est pas le champ d'expérience pour la culture de l'esperanto, car il devait savoir que l'esperanto est actuellement diffusé dans la majeure partie des pays de langue européenne. En tête du mouvement espérantiste viennent la Russie, la France et l'Angleterre. Mais je crois que si l'on tenait compte du chiffre de la population, le premier rang appartiendrait peut-être à la Bulgarie et à la Bohême. Les Japonais, eux aussi, cultivent l'esperanto. Sont-ils donc des Algériens !

Mais tout cela ne signifie rien pour M. Rozet. Qu'importent les erreurs de faits ? Il s'est cru tenu seulement à étudier l'esperanto en lui-même. « La commission, écrit-il, a pris connaissance, non seulement des échantillons d'esperanto joints à la pétition, mais encore de toute la littérature espérantiste qu'elle a pu se procurer. »

Ici donc sans doute M. Rozet parle en connaissance de cause. Cependant que le lecteur veuille bien se reporter au jugement de l'honorable député sur la composition du vocabulaire espérantin, et il verra, à sa grande stupéfaction, que le *principe de l'internationalité* de ce vocabulaire lui a échappé ! Or, ce principe de l'internationalité est la base fondamentale de l'esperanto. Et les espérantistes le tiennent si peu caché sous le boisseau, qu'ils le proclament aussi haut qu'ils le peuvent dans leurs plus minimes feuilles de propagande.

Comme M. Rozet a bien examiné l'esperanto ! Ne nous étonnons donc pas qu'il trouve barbares les vers :

Armojn mi kantas kaj viron, unua el bordoj [Troajnaj
Kiu elvenis, fatale puŝita, kaj ĝis Lavinujo....

Apparemment M. Rozet les a lus comme si c'était du français. Il me semble pourtant que le bon sens réclamait que, pour juger de l'harmonie ou de la cacophonie de l'esperanto, il invitât un espérantiste à lui lire ces vers à haute voix.

Mais M. Rozet voulait à tout prix condamner l'esperanto, et pour y arriver, il lui a découvert toutes sortes de vices et de maladies plus ou moins fantaisistes :

Qui veut noyer son chien l'accuse de la rage.

Car, avant tout examen, M. Rozet était convaincu que l'esperanto ne valait rien. A mon avis, M. Rozet aurait trouvé l'esperanto harmonieux, très clair et fort bien constitué, et peut-être aurait-il eu l'audace de déclarer devant la Chambre l'esperanto digne d'estime et d'encouragement, si tous ses arguments, médiocres et ressassés par d'autres depuis longtemps, ne s'étaient appuyés sur une idée maîtresse, un principe considéré comme indiscutable qu'ils viennent simplement corroborer, et dont ils tirent toute leur valeur apparente et tout leur poids.

Ce principe, M. Rozet ne l'a nullement dissimulé. Le voici : « Une langue internationale est une chimère... Ces problèmes, par leur insolubilité, mettent en fuite ceux qui savent, tandis qu'ils fascinent ceux qui ne savent pas. » Ignorants, ignares sont donc et Descartes et Liebnitz, et Max, Müller, et M. Schuchardt, et Tolstoï et M. Michel Bréal lui-même (qui regarde l'esperanto d'un œil complaisant sans en être partisan tout à fait), et tant d'universitaires, et de lettrés, et de savants, et de penseurs, et de personnes intelligentes de tous les pays qui favorisent l'esperanto !

Oui, ils sont ignorants, car ils ne veulent pas admettre le fameux principe de M. Rozet qu'une langue internationale est une chimère.

Malheureusement le député de la Haute-Marne a le tort de poser son principe comme un dogme, sans l'étayer de quelques considérations. D'autres ont dit la même chose, mais se sont donné la peine d'y ajouter le pourquoi. Selon eux, par exemple, une langue est un organisme vivant — comme serait un champignon, — adapté à des conditions particulières de race et de milieu, ou encore une langue internationale est condamnée à une prompte dislocation en dialectes et sous-dialectes, qui la transformeront en une nouvelle Babel. On leur a déjà répondu maintes fois, à ceux-là qui ont bien voulu raisonner.

Mais que dire *à ceux qui savent*, à ceux qui se campent fièrement, pour annoncer à tous que, possédant la vérité, ils ne condescendent pas même à la discuter ?

Ne discutons donc pas ce prétendu principe, si éthéré qu'il en est aussi inconsistant qu'une chimère. Montrons que l'esperanto vaut mieux que ce que nous offre M. Rozet pour le remplacer.

Jargonnons, dit-il, jargonnons les langues vivantes. M. Rozet n'est pas exigeant, on le voit, pour l'étude des langues vivantes. Mais a-t-il réfléchi à deux petits inconvénients inhérents à son *jargonnage !* Avec une connaissance si restreinte d'une langue étrangère, le nombre des idées qu'on peut émettre se restreint lui-même dans des proportions formidables, tandis qu'avec l'esperanto nous réussissons à exprimer toutes les idées que conçoit un honnête homme. Ensuite, en admettant qu'on se fasse comprendre avec ce jargon, il n'en reste pas moins qu'on ne comprend pas les réponses qui vous sont faites. L'Allemand avec qui vous jargonnez ne s'inquiète pas des lacunes de votre science ; il vous parle avec tout ce qu'il sait, lui, de sa langue, avec ses idiotismes, ses métaphores, ses raccourcis d'expressions, et ne surveille pas sa prononciation. De sorte que vous n'y entendez, comme disaient nos pères, que du « haut allemand. » Combien il est regrettable que M. Rozet n'ait pas écouté deux espérantistes étrangers causer l'un pour l'autre !

Montrons que l'esperanto vit, et prouvons la possibilité d'une langue internationale en faisant voir qu'elle existe.

C'est dans ce but qu'ont été créés tant de journaux espérantistes, qui font connaître l'existence et l'intense vitalité de l'esperanto. C'est dans ce but que nous nous évertuons tous à répandre l'usage et la pratique de l'esperanto.

Le rapport de M. Rozet ne comporte pas de réfutation en paroles, puisqu'il n'est au fond qu'une affirmation sans preuves. Mais ce journal-ci lui-même par son contenu — comme les autres revues espérantistes — le réfutent amplement et constamment par des actes.

CH. LAMBERT.

(1) Fort probablement, M. Rozet ignore comment *tago* s'accentue en esperanto.

(2) Voir mon article dans le n° 3 du journal.

POIGNÉE DE NOUVELLES

Paris. — *Réunions à l'occasion du passage du Dr Zamenhof à Paris.*

Dimanche 30 juillet. — A 9 h. 1/2 du matin, distribution des prix aux élèves des cours d'Esperanto, dans la grande salle des fêtes de la Mairie du IVe arrondissement, place Baudoyer (rue de Rivoli).

Déjeuner intime chez le Président du Groupe espérantiste de Paris.

Dans l'après midi, réception intime chez le Prince Roland Bonaparte.

Lundi 31 juillet. — Promenades dans Paris.

Mardi 1er août. — Après-midi, 3 heures, réception du Dr Zamenhof et des délégués par le Conseil municipal de Paris, dans les salons de l'Hôtel de Ville.

Le soir, banquet à 7 h. 1/2, à l'Hôtel Moderne, place de la République. Prix : 5 francs par personne.

Le banquet sera suivi d'une petite représentation et d'une soirée Espérantiste.

Les délégués qui accompagneront le Dr Zamenhof dans les diverses réceptions seront pris parmi les espérantistes étrangers de marque de passage à Paris, et les membres du Comité d'organisation dont les noms suivent :

MM. AMAGAT, membre de l'Institut, président de la Société de Physique ;

APPELL, membre de l'Institut, doyen de la Faculté des sciences ;

D'ARSONVAL, membre de l'Institut, professeur au Collège de France ;

BALLIF, président du Touring-Club ;

BERTHELOT (Marcellin), secrétaire perpétuel de l'Académie des Sciences ;

BELLAN, syndic du Conseil municipal de Paris ;

BENOIT, directeur du Bureau International des poids et mesures ;

Professeur BOUCHARD, membre de l'Institut ;

BOURLET (Carlo), président du Groupe espérantiste de Paris ;

BOUTY, président de la Société internationale des Electriciens ;

Dr BROCA (André), délégué de la Société de Physique ;

Professeur BROUARDEL, membre de l'Institut, président de l'Association Polytechnique ;

BUISSON (Ferdinand), président de la Ligue française de l'Enseignement ;

BUISSON (Georges), président de l'union des Sociétés de Sténographie et du Syndicat de la Presse républicaine périodique ;

CART, vice-président de la Société française pour la propagation de l'Esperanto ;

GARIEL, membre de l'Académie de médecine ;

GUILLAUME (Ch.-Ed.), délégué de la Société internationale des Electriciens ;

HALLER, membre de l'Institut ;

HUET, vice-président du Groupe espérantiste de Paris ;

Dr JAVAL, membre de l'Académie de médecine ;

LAISANT (C. A.), vice-président du Groupe espérantiste de Paris ;

MOCH (Gaston), président honoraire du Groupe espérantiste de Paris ;

Prince ROLAND BONAPARTE.

Général SÉBERT, membre de l'Institut.

* * *

Le samedi 6 août, à 8 heures du soir, au Théâtre municipal de Boulogne-sur-Mer, ouverture solennelle du Congrès en présence de la Municipalité, de la Chambre de Commerce et du Touring-Club de France. — Discours officiels. — Concert.

(L'heureuse abondance des bonnes nouvelles nous oblige à glaner parmi les renseignements reçus.)

* * *

La Chambre de Commerce du Lot-et-Garonne a accordé au Groupe d'Agen une subvention de 25 francs. *(Communiqué par M. Maille, secrétaire du Groupe).*

Puissent toutes les Chambres de commerce comprendre l'intérêt immédiat de l'esperanto et seconder ses champions autrement que par des vœux platoniques.

* * *

Faute de place, nous remettons au numéro suivant la reproduction de la partie du compte-rendu du premier Congrès international des Syndicats de Peinture, tenu l'an dernier à Grenoble, où l'assemblée a pris l'importante décision d'adopter autant que possible l'esperanto dans ses futurs congrès.

* * *

Grâce à l'obligeance de M. Herbelin du Perreux (Seine) et d'un autre espérantiste anonyme, nous apprenons que l'*Association internationale antimilitariste* « travaille dur à la diffusion de l'esperanto ; elle a créé beaucoup de cours à Paris, ainsi qu'en banlieue et en province. »

Les antimilitaristes de Bruxelles et d'Anvers ont également fondé des groupes espérantistes.

A cette occasion, rappelons que l'espérantisme n'a pas d'opinion politique, et que les espérantistes se réjouissent de voir la langue de Zamenhof se répandre partout.

* * *

Nos lecteurs sont déjà informés sur le mouvement espérantiste parmi les Pacifistes.

Qui voudra bien nous dire le but précis et le développement de la Ligue Catholique qu'organise, à ce qu'il nous semble, *Espero Katolika ?*

* * *

Nous avons oublié d'annoncer la création toute récente d'un second journal espérantiste italien intitulé *Gefrataro Esperanta* et publié à Naples.

La jeune revue hongroise *Esperanto* continue à collaborer avec ardeur au triomphe de l'esperanto au pays des Magyars.

Les étudiants japonais se préparent à fonder un journal esperanto-japonais *(Ruslanda Esperantisto).*

* * *

L'Esperanto russe, dans son numéro 3, a publié un intéressant article en faveur de l'esperanto, rédigé par le célèbre professeur de linguistique de l'Université de Saint-Pétersbourg, M. Baudouin de Courtenay.

* * *

La terrible censure russe admet l'esperanto dans la rédaction des télégrammes envoyés tant à l'intérieur de la Russie qu'à l'extérieur.

* * *

L'enseignement de l'Esperanto s'organise activement à Sion et Neuchâtel (Suisse). Dans la première de ces deux villes, le cours est patronné par la Société des Commerçants.

Un groupe vient de se fonder à Soleure. (Extrait du *Svisa Espero*).

* * *

Nouveaux groupes anglais à *Southampton*, *Canonbery*, *Chippenham* et *Rabata* (Malte).

* * *

Nouveau groupe allemand à *Jéna*.

* * *

D'après la *France du Nord* du 4 mai, plus de six cents civils suivaient alors les cours d'Esperanto à Boulogne-sur-Mer.

Vers la même époque, après une remarquable conférence, M. Michaux commença un cours d'esperanto à la caserne Bruix, de Boulogne-sur-Mer, pour les sous-officiers et soldats. « Le bataillon du 8e est le premier de la métropole qui entreprend en bloc l'étude de l'esperanto. On peut espérer que cet essai, suivant celui fait à Alger, va avoir une grande répercussion dans le monde militaire.

* * *

Le Congrès de Boulogne continue à occuper la presse. Nous avons lu des extraits de :

Evening Standard de Londres, 5 juillet.
Journal de Beaune, 4 juillet (E. Rando).
Républicain, de Lyon, 7 juillet.
Le XIXe Siècle, de Paris, 7 juillet.
Le Petit Calaisien, 10 juillet.
Le Petit Troyen, de Troyes, 9 juillet.
La Chronique de Londres, 8 juillet.
Le Républicain de l'Yonne, 12 juillet.

* * *

Nous avons vu l'aventure de M. Ostrovski, défendu par Me Michaux grâce à l'esperanto, reproduite dans les journaux suivants :

Le Petit Journal, de Paris, 30 juin.
Le Petit Havre, 1er juillet.
La France du Nord, 29 juin.
Le Mémorial Artésien, de Saint-Omer, 2 juillet.
Le Courrier du Pas-de-Calais, d'Arras, 1er juillet.
Le Phare de Calais, 30 juin.

* * *

D'autre part, articles sur la fête espérantiste de Joigny dans

Le Bourguignon d'Auxerre, 6 juillet.
L'Indépendant Auxerrois, d'Auxerre, 6 juillet.
L'Yonne, d'Auxerre, 6 juillet.

Nous trouvons enfin divers articles favorables à l'esperanto dans :

La Chronique, de Paris, juin (A. Féval).
Journal de Bex (Suisse), 13 juin (Alfred Piguet).
La Métropole d'Anvers (Belgique), 29 juin.
L'Italie, de Rome, 29 juin.
L'Echo du Nord, de Lille, 1er juillet (Lucien Bauchat).
La Patrie, de Paris, 2 juillet (René du Faure).
Journal de Beaune, 4 juillet (E. Rando).
Le Courrier de Saumur, 7 juillet.
Le Libertaire, de Paris, 9 juillet (Emile Boineau).
Le Nouvelliste du Morbihan, 22 juin.
La Revue (ancienne *Revue des Revues*), 15 juillet.

* * *

La Revue de Philosophie de juillet donne un article de Schinz sur la possibilité d'une Langue Internationale.

* * *

Il ne nous est parvenu qu'une note discordante, à savoir un article de M. Emile Chasle, qui, dans *Le Populaire* de Nantes, du 5 juillet, critique, à propos du Dilpok, toutes les langues internationales artificielles.

* * *

Distinctions honorifiques. — Dans la liste des nouveaux chevaliers de la Légion d'honneur nous relevons avec plaisir les noms de deux fervents espérantistes, membres du Groupe de Paris :

M. COLARDEAU, professeur de physique au Collège Rollin ;

M. LETENNEUR, chef de bureau à la direction de l'Enregistrement.

De plus, M. LAVISSE, le seul membre de l'Académie française qui ait signé la déclaration de la délégation, est promu *grand-officier*.

* * *

Rectification. — L'article sur *l'Esperanto et le Commerce en Belgique*, que nous avons reproduit dans le troisième numéro du journal et que nous avions extrait du *Moniteur du Commerce* de Bruxelles (2 juin), avait été déjà emprunté par ce journal à *La Métropole* d'Anvers, qui l'avait publié en premier à la date du 18 mai.

Cours Pratique d'Esperanto

Par CH. LAMBERT
Professeur à la Faculté des Lettres
de l'Université de Dijon.

PRIX : 0 fr. 75

S'adresser au *Chasseur Français*, à Saint-Etienne (Loire).

MISE AU POINT DES ALGÉRIENS

Au grave reproche d'entraver la diffusion du français en Algérie lancé par M. Rozet aux espérantistes algériens, le Comité du Groupe espérantiste d'Alger, justement ému, a cru devoir répondre dans un Supplément de l'*Algera Stelo*.

Nous en extrayons les lignes suivantes :

Les considérations de M. Rozet sur la nécessité d'assurer le triomphe du français en Algérie sont fort justes. Nous sommes tout à fait d'accord avec elles ; et il faut que le rapporteur ait bien mal lu la présentation faite de l'Esperanto « non pas idiome universel cherchant à détrôner les langues naturelles, mais instrument auxiliaire pouvant se développant à côté des langues nationales qu'il favorisera, bien loin de les ruiner comme certains affectent de le croire ».

Croit-on que, autrement, l'Esperanto aurait avec lui les hommes éminents de tous pays qu'il a su grouper parmi ses approbateurs et ses partisans.

Et peut-on prétendre sérieusement que, en Algérie, l'Esperanto verra venir à lui les gens qui, fixés sur le sol arrosé de notre sang, fécondé de notre sueur, n'ont pas éprouvé le besoin d'apprendre notre langue ! ! Ceux-là, nous parlons des Européens, ont sans doute un besoin encore moindre d'entrer en relation avec des Etrangers qu'avec des Français d'Algérie, et les craintes émises de les voir directement adhérer à l'Esperanto ont leur fondement, certes, moins sérieux que la base sur laquelle reposent nos espérances.

Quant aux Arabes, nous avons dans nos archives copie d'une lettre par laquelle notre Groupe, consulté sur ce point, réprouvait absolument l'élaboration projetée par un ami de Tunis, d'un manuel Esperanto-Arabe.

Une telle œuvre, disions-nous, serait inutile ; contraire aux intérêts de la langue française (c'est celle-ci qui devra servir d'intermédiaire aux quelques Arabes qui, pressés par le besoin ou par la curiosité d'esprits supérieurs, désireraient se documenter sur l'Esperanto) ; dangereuse enfin (en donnant une arme facile à nos contradicteurs).

Notre action sur ce point, se montrait ce qu'elle a toujours été : pratique et prudente. Et, nous pouvons le dire avec quelque fierté, c'est à cela qu'elle a dû son succès.

Le rapporteur traite « *d'éphémère* » ce « *nouvel essai* » d'Esperanto. Toujours le même examen superficiel de la question. Est-il si éphémère ce nouvel essai qui a déjà dix-huit ans d'existence et se poursuit à la satisfaction de tous ceux qui veulent bien y prendre part et qui s'étend avec une rapidité sans cesse croissante !

Nous ne terminerons pas ces lignes sans signaler la conclusion du rapport :

« Sans vouloir décourager aucune initiative, la majorité de la Commission ne saurait prendre au sérieux le nouvel essai de la langue internationale et propose de passer à l'ordre du jour. »

Il est manifeste, d'après ce libellé, que la minorité en faveur de l'Esperanto était assez imposante pour que la conclusion ait été si modérée après les *développements oratoires* du rapporteur.

C'est là une précieuse indication et la certitude que, au Parlement comme dans tous les autres milieux intelligents, l'Esperanto a des partisans. L'Algérie en sait d'ailleurs quelque chose.

Rien donc en tout ceci ne saurait nous distraire du but poursuivi. Réjouissons-nous même du coup de fouet « *qui remet dans les traits*. »

Voyez ce laboureur qui défonce ce champ, hier encore en friches : parfois une pierre, des racines, les vestiges d'une civilisation disparue (cela arrive souvent dans ce pays où l'humus recouvre des villes anciennes) arrêtent le soc de la charrue.

Il faut batailler un peu, mais ensuite, la marche reprend, le défoncement n'en est que plus profond, meilleur, prometteur de plus abondantes moissons.

Ainsi nous allons, labourant le champ de l'ignorance et du préjugé, et nous devons sans cesse tirer ou guider la charrue, qui vient justement de se heurter au vieux vestige du latin.

Remercions ceux qui, de temps en temps, nous donnent le coup d'aiguillon ; et, remplis d'une nouvelle ardeur, allons courageusement de l'avant.

Le Comité du Groupe espérantiste d'Alger.

LECTEUR. — Si la cause de l'Esperanto te paraît digne de quelque intérêt, au lieu de jeter ou déchirer ce journal quand tu l'auras lu, donne-le.

VARIÉTÉS

LIGUE ESPÉRANTISTE BELGE

Le prochain retour en Belgique du commandant Lemaire, qui fut le protagoniste et l'initiateur, dans notre pays, de la langue auxiliaire internationale esperanto, va donner une impulsion nouvelle et puissante au mouvement qui s'est manifesté partout, en faveur de cet excellent organe d'intercommunication.

Hier, les principales personnalités du monde espérantiste belge, la plupart des présidents des groupes nationaux, la direction du journal espérantiste, le *Belga Sonorilo*, se sont réunis au local de l'*Antverpena grupo*, à l'effet de discuter la situation.

La création d'une ligue nationale espérantiste y a été discutée et finalement décidée. Un comité provisoire, qui élaborera un avant-projet, a été désigné. Une prochaine réunion se tiendra, probablement à Anvers, dans le même but, le mois prochain.

La future Ligue sera présidée par un comité de patronage qui comprendra de nombreuses personnalites du monde politique et scientifique.

Disons à ce sujet que M. Houzeau de Lehaie, sénateur, le général de Tilly, de l'Académie des sciences et M. Mourlon, le célèbre géologue belge, qui s'intéressent vivement à l'esperanto, s'étaient fait excuser de ne pouvoir assister à cette importante conférence.

Ajoutons encore que, partout, dans le monde espérantiste, des manifestations flatteuses s'organisent en l'honneur du commandant Lemaire, qui reviendra en Belgique, probablement cette semaine encore.

La Métropole d'Anvers, 26 juin 1905.

UNE CÉRÉMONIE INTIME A BOULOGNE-SUR-MER

Hier soir, eut lieu la clôture du cours d'Esperanto, fait à la Mairie par M. Paul Boulet, secrétaire-adjoint du Groupe Espérantiste de notre ville.

Ce cours très intéressant et régulièrement suivi, chaque mercredi, depuis le 19 avril, par un public nombreux et choisi, comprenant environ 200 auditeurs, a obtenu un grand succès grâce à la clarté des explications et à l'excellente méthode du dévoué professeur.

Avant la fin de la 10e et dernière leçon, les élèves avaient tenu à témoigner leur reconnaissance à M. Paul Boulet, en lui offrant deux magnifiques cadeaux, remis en leur nom par M. Cloquié Marcel, qui a prononcé quelques paroles aimables.

M. Michaux, au nom du Groupe Espérantiste, a ensuite félicité le professeur de son succès et l'a remercié de son dévouement.

M. Boulet, visiblement ému, a fait un discours en esperanto pour remercier ses élèves de leur assiduité et de la marque de sympathie dont il venait d'être l'objet, puis la Municipalité d'avoir bien voulu mettre une salle spacieuse à sa disposition.

Il a enfin annoncé qu'il fera chaque lundi, à partir du 26 courant, un cours préparatoire à l'*Atesto pri Lernado* qui sera sans aucun doute suivi par de nombreux espérantistes.

LERNANTO
de *La France du Nord* (23 juin).

POUR APPRENDRE L'ESPERANTO

On emploiera l'une des méthodes ci-dessous qui, très diverses, s'adaptent parfaitement aux différents degrés de culture des étudiants.

Les jeunes gens frais émoulus des cours secondaires emploieront avec profit le manuel **Cart**, les primaires au contraire auront plus de facilité avec les livres de MM. **Lambert** ou **Deligny**. Les personnes que n'effraye pas un travail assidu et méthodique utiliseront avec fruits les trois volumes *Grammaire, Commentaire* et *Thèmes* de M. **de Beaufront**. Enfin les gens pressés emporteront en wagon ou en bateau la petite brochure *Esperanto* et pourront arriver avec elle seule à une connaissance très suffisante de la langue.

(S'adresser au bureau du journal)

L'Esperanto en 10 leçons, par TH. CART, et M. PAGNIER. — Prix : 0 fr. 75.

Grammaire et exercices de la langue internationale Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Thèmes d'application, *Lexicologie, Syntaxe, Formation des mots de l'Esperanto* (avec le vocabulaire des mots employés), par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 2 francs.

Commentaire sur la Grammaire Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. Prix : 2 francs.

Vocabulaire Français-Esperanto, et Esperanto-Français, par TH. CART, MERCKENS et P. BERTHELOT. — Prix : 2 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — *(Paraîtra dans le cours de 1905.)*

Cours élémentaire d'Esperanto, par M. DELIGNY. — Prix : 0 fr. 60.

Esperanto, petit manuel en neuf leçons avec petit vocabulaire. — Prix : 0 fr. 10, franco 15 centimes.

Lettres commerciales, avec vocabulaire commercial en 4 langues, par CH. LAMBERT et P. BERTHELOT. — Prix : 0 fr. 50.

ESPERANTO est en vente dans toutes les **GARES**.

Pour tous renseignements, s'adresser aux secrétaires des groupes espérantistes locaux dont les noms suivent :

MONACO

Monaco. — M. Ed. Picot de la Beaume, villa Magali, boulevard de l'Ouest.

SUISSE

Genève. — MM. le Dr Boubier, boulevard des Philosophes, et Th. Renard, 6, rue du Vieux Collège.
Laufon. — M. Schneeberger.
Lausanne. — M. E. Failletaz.
Saint-Gall. — M. E. Werner, Paradiesstr, 15.

Pour les pays de langue non française, voir le *Tutmonda Jarlibro*.

Le Gérant : Paul BERTHELOT.

CÉRET. — Imp., Lib. et Rel. L. LAMIOT.